

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZEKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán
küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér.
Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postakártyapénztári csekk-
és kliring 10,489. sz. — — — Helyközi telefon 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendőek.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

BETEGH PAI

LAPTULAJDOS.

Szerkesztőség és Kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca
31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők.
Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig
szavankint 8, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet em
8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyílt-tér sora 1 korona

Erdély népe megmozdult!

A nemzet Judásai munkába van-
nak. A fizetett csahosok igyekeznek
minél hangosabban leugatni a szövet-
kezett ellenzék magasztos küzdelmeit.
A kibérelt tollak csakis ezért sercegnék.
A rotációsok métermázsa számra ezt
ontják magukból és országszerte, még
a legkisebb faluba is garmadába kül-
deti a kormány a maszlagot, hazugsá-
gokat, rágalmakat, piszkot, mocskot
szóró nyomtatványait.

Ezzel szemben a szomoru ténye-
ket, a valódi igazságokat hirdető el-
lenzéki sajtót hivatalos uton-módon el-
nyomják, az évek hosszú során át ezek
mellett redithetetlenül kitartótt előfize-
töket, pártolókat is különböző taktiká-
zásokkal igyekeznek elvonni.

Kolozsvárt, Erdély fővárosában,
az aradi tizenhárom megdicsőült nap-
ján, ismét hatalmas népgyűlése volt a
szövetkezett ellenzéknek.

Egy egész országgrész nyilatkozott
meg e gyűlés határozatában, melyet
Désy Zoltán, a 48-as függetlenségi Ko-
suth-párt érdemes alelnöke terjesztett
elő.

Erőtéljes, férfias hangon szól ez
a határozat a nemzethez. Kimondja,
hogy:

1. Követeljük gróf Tisza Istvánnak
és Lukács Lászlónak helyükről való tá-
vozását!

2. Követelünk új minisztériumot, a
képviselőháznak haladéktalan fölmozdítá-
sát és becsületes választásokat pénz,
pálinka és hivatali kényszerítés nélkül!

3. Követeljük az általános, egyenlő
és titkos választójog törvénybeiktatását
az egyesült ellenzéki pártoktól elfogadott
formában!

4. Követeljük a sajtószabadság el-
len legujabban intézett merényletek meg-
torlását és hasonlóknak ezutánra lehe-
tetlenné tételét!

Követeljük gróf Tisza Istvánnak
politikai kiközösítését és Lukács Lász-
lónak vád alá helyezését.

6. Üljön törvényt a bűnösök fölött
az általános, egyenlő és titkos választó-
jog parlamentje!

Fogarassy Albert a nagyenyedi,
Petry Zsigmond a marosvásárhelyi, báró
Horváth Emil a szolnokdobokai függet-
lenségi párt nevében fogadták el a ha-
tározatot. Gáspár Balázs tanár, a szé-
kelyudvarhelyi függetlenségi párt nevé-
ben pedig így szólt:

Teljes szívvel és lélekkel elfoga-
dom Désy határozati javaslatát s hogy
azt meg is tartjuk, arra Isten sza-
bad ege alatt tesztek fogadalmat. Eskü-
szünk, esküszünk, esküszünk!

Majd Lőrinczy István esperes a
székelykereszturi, Sánta Lajos a dicső-
szentmártoni függetlenségi kör, Wagner

Károly dr pedig a budapesti egyetemi
és Országos Kossuth Szövetség, Kemény
Árpád báró a szilágymegyei, Vákár
Arthur a csikvármegyei, Boga Alajos
a nagyszebeni, Kiss Lajos ref. lelkész
a háromszékvármegyei függetlenségi
párt, Kiss Bálint cs és kir. kamarás
az alsófehérmegyei néppárt nevében
járultak hozzá Désy javaslatához, me-
lyet végül Apáthy István dr, a kolozs-
vári egyetem tudós professzora jelen-
tett ki határozatnak.

Ezt megelőzőleg Apponyi Albert
gróf gyönyörködtette a tizezer főnyi
hallgatóságot nagy értékű beszédével,
melyet így fejezett be:

Mi rendületlenül haladunk kitűzött
célunk felé, mert sértetlenül akarjuk
átadni utódainknak azt a zászlót, melyre
az általános, egyenlő és titkos választó-
jog van reá írva s ha elbukunk is
mindannyian, de a zászló tisztaságát
megőrizzük. **Mi megteesszük a köteles-
ségünket; Magyarország népe, tedd meg
te is!...**

Zichy Aladár gróf, Károlyi Mihály
gróf, majd Bokányi Dániel és utána
Júsh Gyula helyett Lovász Márton
képviselő tartott remek beszédet, me-
lyet Désy bevezető szónoklata még fo-
kozott.

A harc köztünk és a kormány kö-
zött tart — ugymond — és tartani
fog addig, míg kettőnk között egyik
össze nem törik. De megalkuvásról szó
sem lehet. Az ellenzék mindvégig ki-
tart s az eredmény csak a teljes győ-
zelem lehet.

A jogrendnek helyre kell állania
s ezután életbe kell léptetni az általá-
nos, egyenlő és titkos választó jogot.
(Egy hang: Isten áldása rajta!) Igen
— folytatá Désy — én is azt mondom,
mert akkor bizonyos, hogy győzni fo-
gunk. Kossuth Lajos szavait idézem:
„Csak egy erő van, a nép szíve s ha
kell a nép karja!...”

A kolozsvári népgyűlésen tizezer
nél több ember vett részt akik, dél-
előtt 10 órától délután 3 óráig meg
sem mozdultak, dacára a hideg és
szeles időnek s akkor is csak nagy ké-
sőbbre oszlottak szét; éltetve az ország-
gyűlési szövetkezett ellenzéki vezéreket.

Erdély népe tehát megmozdult és
hallatja hatalmas szavát, mely bizo-
nyára Bécsbe is eljutott. De ha ott
egyelőre süket fülekre is talál, annál
jobban bevésődik itthon a nemzet szí-
vébe és hatása el nem maradhat.

Ugy legyen! Vegye ajkára a nép
minden rétege Apponyi Albert gróf sza-
vait: Magyarország népe, tedd meg
kötelességedet!

Visszhangozza hegy és völgy, hogy
a nemzetnek saját jogaiért kell jelen-
leg küzdenie s önmaga iránt való kö-
telességéről van szó, amelyet most épen
ugy teljesítenie szükséges, amint ha
nem vet, nem is arathat...

A kornis-utcai bot- rányos állapotok.

Hogy mennyire igaza van a „Székely-
Udvarhely“-nek akkor, midőn a város pol-
gármesteréről néha-napján elmondja néze-
teit, ime tanúsítja a következő erélyes pá-
naszos kérelem is:

Tekintetes Polgármester Ur!

Tisztelettel alulírt kornis-utcai lakosok
és az érdekeltek azon kérelmet terjesztjük
elő, hogy személyes megtekintés után, a vá-
rosi tanács igénybevétele mellett, a Kornis-
utcán össze gyűlemlt belviz levezetését és
legalább is kavics, vagy deszkapalló gyalog-
járó elkészítését azonnal elrendelni és so-
ronkivül foganatosítani sziveskedjék.

A Kornis-utca jelenlegi állapota ugyanis
annyira tarthatatlan, hogy az a legenyhébb
kritikát sem állja ki. A vár felőli oldal for-
rásainak és az állandó esőzéseknek vize le
nem folyhatván, az utcán tavat képeznek s
ugy a szekérrel, mint gyalog való közleke-
dést lehetlenné teszik — reánk felnőttekre
is; gyermekeinket pedig iskolába küldenünk,
az itteni viszonyok miatt, lelketlenség és a
legnagyobb foku abszurdum!

Nem hisszük, hogy Polgármester Ur járt
volna a Kornis-utca, mert ha járt volna,
bizonyosan nem nézte volna el azt az itt
tapasztalható állapotot, mely a város közép-
pontján az egész város közönségének meg
nem bocsátható szégyene.

Tekintve, hogy a városi pótdó kifeje-
zett célja: közintézmények létesítése, az utak
jókarban tartása és a közegészségi viszo-
nyok bathatós javítása, s tekintve, hogy mi
az évtizedeken át fizetett közadókka csakis
a többi utcák érdekét mozdítottuk elő, a
nélkül, hogy adónk ellenében valamit is nyer-
tünk volna, amidőn az állapotok oda fajul-
tak, hogy minden perc késedelem nagy és
helyrehozhatatlan veszéllyel fenyeget, az
utolsó órában kénytelenek vagyunk a leg-
nagyobb eréllyel reámutatni tarthatatlan
helyzetünkre és követelni a mulaszthatatlan
bajok orvoslását, mivel szomoruan tapasztal-
juk, hogy az arra hivatott városi tisztvi-
selői kar nem akarja észrevenni és meg-
szüntetni azokat, jóllehet az egyenesen kö-
telességük is.

Egyben kénytelenek vagyunk már most
kinyilvánítani, hogy kérésünk eredménytelen-
sége esetén, arra leszünk kényszerülve, hogy
orvoslásért közvetlen a Nagyméltóságú Bel-
ügyminiszter Urhoz forduljunk.

Tiszteletteljes kérésünk megújítása és
annak teljesítése reményében vagyunk

Székelyudvarhelyen, 1912. évi okt. 6-án.

Kiváló tisztelettel: Kovács Lajos, Kiss
István, Séra Kálmán, Pillik Lajos, Sándor
Mózes, Szabados Ferenc, Bodrogi Sámuel,
Tállyán Gyula, Jakab Gáspár, Zakariás Ist-
ván, Szász Ferenc, Constantinesku Viktor,
Pál Márton, Puskás Lajos, Beránék Gusztáv,
Tibád Péter, Páhán Károly, Dóczi Lajos,
Benedek Béla.

OLVASSUK és terjesz-
szük minde-
nütt a függetlenségi lapokat! Ezek védik
jogainkat.

Drágul az igazság.

Rövid pár éven belül óriási átalakuláson megy keresztül az igazságszolgáltatás; életbelép az új perrendtartás s ami talán ennél is fontosabb: az egész bírósági ügykezelés megváltozik, gyorsabb és egyszerűbb lesz, azonban — megdrágul.

Egész csomó újítást hoz be Székely Ferenc igazságügyminiszter s ezek közül való az a tervezet is, amelyet közelebbről tett közzé a Jogtudományi Közlöny.

A reform szerint a bírák teendőinek a legnagyobb részét a kezelő-személyzet veszi át. A járásbírók központi irodájának a vezetője veszi fel a makacsságokat, tüzi ki a tárgyalások hatánapjait, intézi el idegen bíróságok megkereséseit stb. A központi irodának mindennap az összes, az aznap érkezett darabokat el kell intéznie s amíg ez meg nem történik, a többi irodák tisztviselői nem mehetnek haza, hanem kötelesek a központi irodában segédkezni.

Fontos gyakorlati jelentősége van a reform azon részének, hogy a bíróságok többé a perek állásáról a feleknek ingyen értesítést nem adnak. Ha tehát valaki meg akarja tudni, hogy az ellenfelének az ítéletét vagy az idézését kézbesítették-e, tíz fillérért erre a célra nyomtatott kérdőlapot kell vennie, ráírni, hogy mit akar megtudni s beadni a bíróság gyűjtőszekrényébe. Onnan a központi irodába kerül a kérdőlap s a kérdészködő fél vagy telefonon, vagy válaszlapon — amint kívánja — megkapja az irodától a felvilágosítást. (Az információ díját természetesen az alperesek viselik).

Nem szabad a feleknek ezentúl a saját perük aktáit sem megnézni, csak közvetlenül a tárgyalás előtt. Egyedül a járásbírók vezetője, vagy a törvényszéki elnök adhat engedélyt az iratok megtekintésére; az engedélyért természetesen csak 10 filléres kikérőlapokon lehet folyamodni.

Ezek az újítások egyelőre még nem lépnek életbe, ellenben már életben van az igazságügyminiszternek egy másik rendelete, amely tetemes jövedelmet biztosít a kincstárnak.

Eddig ugyanis a tanúk és a szakértők a vallomásuk aláírásával ismerték el, hogy a bírósággal megállapított tanu- és szakértői díjat felvették. Az új rendelet értelmében külön nyugtát kell a díjakról adniok, amelyet II. fokú bélyeggel kell ellátni, holott ezideig a tanudíjak után a kincstár semmiféle illetéket nem szedett.

Mint hogy pedig a tanuknak a nyugtát maguknak kell kiállítani, elképzelhető, hogy az egyes járásbíróknál mennyi baj van az analfabéta tanukkal s a sok falusi emberrel.

Színes képek.

A főispán kibicel.

A főispán névlegesen még id. Haller János gróf, talán nem is annyira kibicel, mint inkább *kilincsel* Budapesten a belügyminiszteriumban.

A rossz nyelvek azt mondják, hogy lemondásának elfogadása miatt tartózkodik a fővárosban.

Mi azonban azt hisszük, inkább engedelmet kér a további megmaradásra. Hiszen ásó-kapa legyen, ami őt a dúsan jövedelmező főispáni állásoktól elválasztani tudná.

Erre vall marosvásárhelyi félhivatalos szócsövének beadott ama hírléle is, hogy: „lemondását egyelőre nem fogadták el”.

Vajjon mi a szöszért hirdetteti akkor hát ő méltósága unalmas lemondásait, ha komolyan menni: nem is akar?!

Ő méltósága nagyon szereti a jót. A főispánságok ily csoportos összetalálkozása pedig, ritka jó munka... dolog nélkül.

Marosvásárhelyt a közigazgatási ülést elnapolják, mert nincs, aki elnököljön. De azért a fizetéseket van, aki felvegye, ugyebár? Hát nem a publikum és a hivatal van ezekért az urakért!? Dehogy nem? Ez — úgy látszik — a mai rendszerhez tartozik.

Az ember igazán elvárhatná, hogy egy gróf főispán mindenkor szavának álljon és ne tegye bolonddá a vármegyéket fecskeszzerű készülődéseivel. Ha kimondja, hogy megy, akkor legyen benne annyi önértzet, hogy szavának ura tudjon lenni. Ha pedig szándékában sem áll menni, úgy azt unostalan ne hirdesse, mert az már valóban nevetséges valami.

A főispáni állás tekintélye, az ilyesmikhez eddig nem volt hozzá szokva... Vagy ez is a mai rendszerhez tartozik!? Akkor nem firtatjuk...

Őszi strófák.

Hullott legyek vannak az ablak talpán,
Szürke felhők gyűlnek a nagy hegy alján.
Itt van az ősz, itt van a sorvasztó ősz,
Sátorfáját szedi már a mező-csösz.

Sárga levél zörög a csupasz fákön,
Őszi szellő sir végig a bus tájon.
Parittyakő, zöld paszuly, édes álom:
Elröpült mind nyomtalanul a nyáron!

Kin járok a letarolt mezőken.
Számozott nyul ugrik föl mellőlem,
Ráduplázom sebtiben a nagy puskát:
Eltaláltam centrumban egy bak macskát.

Leülök majd cserfának a tövébe,
Szilvágömböc hulldogál az ölembe;
Mért nem is hullt, miért nem helyette,
25 öl tűzifa fölszedelve!

Rókaprémes bundámat vizsgálatom
S eredményül szomorun azt találom;
A tavalyi róka-rajt' csak úgy ragyog,
De a prémet megették a gaz molyok!

Be' szeretném, hogy ha faj-tyuk lehetnék,
Naponta 100 tojást le tehetnék;
100 tojás 10 fillérrel: 10 korona,
Igy hát télen a gyomrom nem korrogna!

És a többi, satöbbi és így tovább,
„R”-es hónap, nem jó már a vizi rák.
Inkább egyél éhomra aszalt somot
S főzd be bőven télire a gondodat.

Bírák kongresszusa — Nagyváradon.

Az Országos Birói és Ügyészi Egyesület vasárnap tartotta kongresszusát Nagyváradon. Mintegy százan gyűltek össze, köztük Grecsák Károly és Márkus Dezső kuriai bírák, Schuster Rudolf közigazgatási bíró, számos táblai és törvényszéki elnök, több királyi főügyész.

A kongresszust a város dísztermében tartották, a hol Imrik Péter kuriai bíró, majd Hlatky Endre főispán köszöntötte a vendégeket, a kiknek nevében Grecsák Károly, a kongresszus elnöke hosszabb beszédben válaszolt. Hangsúlyozta, hogy a magyar birói kar a kormánytól független testület és nem szolgál osztályérdekeket. Az egyesület törekvése első sorban a birói függetlenség megerősítésére irányul, a mi a kar anyagi és erkölcsi helyzetének bizonyításával érhető el. Birói függetlenségről az automatikus előléptetés rendszere és a külön birói státus megalkotása előtt szó sem lehet. Szenzációt keltett beszédének az a része, melyben utalt a külföldi parlamentekre, a hol a bírónak helyet adtak. Reméli, hogy a jövő népparlamentjéből nem fog hiányozni a magyar állameszme legbiztosabb támasza: a magyar bíró.

Az éljenzéssel fogadott megnyitó után Schuster Rudolf titkár terjesztette elő az igaz-

gatóság jelentését, amelyet tudomásul vettek Márkus Dezső kuriai bíró helyeselte a birói karnak a törvényhozásban való részvételét, ezután rámutatott, hogy az ügyészi kar ki van szolgáltatva a mindenkor kormányok önkényének s ezért a közbírói intézmény reformját sürgeti. Kocsán János járásbíró éles szavakkal bírálta az egyesület működését s erőlyes akciót követelt a birói függetlenség intézményes biztosítására.

Ily értelemben határozati javaslatot is fogadtak el s elhatározták, hogy erőlyesen lépjenek a jegyzők helyzetének javítása érdekében is. Sok szó esett a birói talárról is, amit általában nem tartanak helyes reformnak. Volt egy érdekes pikantériája is a kongresszusnak. Egy statisztika, amely azt bizonyítja, hogy Székely Ferenc minisztersége óta az előléptetésnél rendkívül mostoha elbánásban részesülnek a bírák az ügyészi kar tagjaival szemben. A statisztikát egy táblabíró készítette, de előterjesztésétől a vezetőség kérelmére elátott. A közgyűlés után ünnepi diszebed volt, amelyen több felköszöntő hangzott el. A birói kar hangulatára jellemző, hogy sem a kongresszuson, sem a banketten nem hangzott el szó az igazságügyminiszter üdvözlésére. A jövő évi kongresszus Temesvárotra lesz.

HIREK.

— **Újabb rend a postán.** A kolozsvári posta- és távirdaigazgatóságtól a következő sorokat vettük: Értesitem, hogy a kereskedelemügyi m. kir. Miniszter urnak folyó évi augusztus hó 10-én kelt 51101. sz. rendelete alapján a Székelyudvarhelyt délelőtt feladott csomagok gyorsabb továbbíthatása érdekében, a 8513. sz. vonat vasúti kalauzájának közvetítésével, folyó évi november hó 1-től a székelyudvarhelyi posta- és távirдахivaltól az 501. sz. vonathan közlekedő Brassó-Budapest 40. sz. mozgó és az 510. sz. vonathan közlekedő Budapest-Brassó 15. sz. kalauzpostához mátha-rovatolást rendeztem be. Ennek előnye az, hogy az Erzsébetvárosra, Medgyesre, Kiskapusra, Nagyszebenbe, Kolozsvárra, a kolozsvár-budapesti vonatra és a Budapesten túl fekvő helyekre, ugy-szintén a székelykocsárd-gyergyószentmiklós-mádéfalvi vonalrészre szóló express és romló tartalmu közönséges (nem express) és a segessvár-brassói vonalrészre, valamint a Brassón túl fekvő helyekre szóló csomagok, amennyiben azok déli 12 óráig feladtnak, a jelenleginél jóval korábban jutnak rendeltetési helyükre.

— **Bogácsy Lajos** városi iktató e hó 6-án éjjel, életének 36-ik évében hosszas, de keresztényi türelemmel viselt szenvedések és a haldoklók szentségének ájtatos felvétele után elhalt Székelyudvarhelyt. Temetése tegnap d. u. 4 órakor a róm. kath. anyaszentegyház szertartása szerint, általános részvét mellett történt meg Szent-Imre-utca 38. sz. lakásáról.

— **A városi tanács** részéről azt az értesítést küldötte hozzánk Soó Domokos polgármester-helyettes, hogy a Schwarzenberg herceg-féle katonai alapítványra a cs. és kir. 12-ik hadtestparancsnokság a folyó évre is pályázatot hirdetett. Azon kiszolgált katonák, kik erre pályázni kívánnak, a pályázat feltételeit Székelyudvarhely város tanácsánál megtekinthetik.

— **A fagygyertyának** nagy beceje volt kedden Székelyudvarhelyt. Este negyed hatkor az összes villamos lámpák kialudtak és pokoli sötétség borult a városra. E hirtelen jött kellemetlenség nagy zavarba hozta a város lakosságát és az ipari műhelyeknek jelentékeny kárt is okozott. Ez az állapot pedig fél hétig, tehát egy és egy negyed óráig tartott. Érdeklődtünk az ok iránt s azt a

felvilágosítást nyertük, hogy a vízvezetékben levegőzsák (bugyborek) képződött és ez a motorok hűtéséhez feltétlenül szükséges vizet eldugta. Ki kellett bontani a vezetékét s így történt meg, hogy a magánfogyasztást is be kellett szüntetni, a vezeték létesítése óta most először. Tehát kevés volt az ok, de de annál több az okozat, mely remélhetőleg jövőre még kevesebb lesz.

E NAP

Kedd, október

Remig pk

az új évnegyed kezdete.
Ha előfizetése lejárt, siessen azt megújítani, hogy a »SZÉKELY-UDVARHELY« továbbra is b. címére pontosan küldessék

Székely Testvérek!

Nagy küzdelem között áll a magyar nemzet. — Szüksége van minden fiára, de sokszorosan szükséges a szabad, függetlenségi, bátor szavú ujság. Mert ha minden szabadságunktól megfosztanak is, a sajtó által vissza szerezhetjük elkobzott jogainkat.

Támogassuk az igazi 1848-as függetlenségi sajtót, mert azzal önmagunk függetlenségét, szabadságát segítjük elő. Hazafias tisztelettel kérjük tehát az előfizetések megújítását. Előfizetési ár negyedévre 2 K 50 f.

— **Községi takarékpénztár.** Oh, ne tessék félni! Nálunk ilyesmit csak tervezni lehet, de meg csinálni nem szokták. Az effélékre gunyorosan odavetik: hadd ériék! Pedig most, a mai rettenetes pénzvisszonyok között, azoknak is jó volna, akik érnéi küldték. Akkor nem kellene 4—500 K-ás kifizetésekre heteken át várni a megszorult ügyfeleket. No, de most nem erről van szó, hanem *Neuschloss* Dezső tvh. biz. tagnak arról a cikkéről, mely az „Uj Szatmár“-ban jelent meg. E cikk lényege az, hogy Szatmár-Németi városa vagy mint egyéni cég, vagy pedig részvénytársasági alapon, de ez esetben kizáróan a Szatmár városi és megyei pénzügyintézetek közreműködésével alapítson egy erős községi takarékpénztárt; utóbbi esetben oly módon, hogy a majoritás a város kezében maradjon. Az alapítandó bank főbb célja lenne: 1. Visszleszámitolási hitel engedelmezése szatmármegyei pénzügyintézetnek. 2. Szatmár városának olcsó ideiglenes hitel nyújtása. 3. Szerezzen jogot záloglevél kibocsátására, hogy esetleg a szatnári pénzügyintézetek cessiója mellett a város és megyei ház-, illetve földbirtokos osztálynak amortizációs kölcsönöket engedelmehessen. Végül 4. esetleges részvényeit vezesse be tőzsdei jegyzésre. Ezen erkölcsi testület által létesítendő pénzügyintézet egy, a jelenlegi viszonyokhoz hasonló országos pénzkrisis esetén a város közönségének és különösen bankjainak erős támaszul szolgálhatna, mert egy ilyen pénzügyintézet a legnagyobb bankoknál mindenkor korlátlan hitelt élvezne és a helybeli bankok — főképen ilyen időben — nyugodt visszleszámitolási hitelt vehetnének igénybe a Községi Takarékpénztártól. Hát ezt mi éppen így megcsinálni nem tudnók? Bizony igen, csak szélesebb látókör és jobb indulat kellene. Emeljék fel kérem a strucc-fejeket és nézzenek körül. Hátha akkor jobb meggyőződésük valamelyes tette serkent. Próbálják meg...

— **A festék.** E cím alatt a „Székely-Udvarhely“ mult számának „Szines képek“ rovatában egy kis elmélkedés jelent meg, a mely illetékes helyről jött információk alapján, helyreigazítást von maga után. Ugyanis tény az, hogy árlejtést nem tartottak, de azért többeket felszólítottak ajánlat-tételre s ezek között a vállalatot, mint legolcsóbb ajánlkozónak ítélték oda annak, aki

azt most teljesíti. Korlátunkint 1 K a vállalati összeg, melyért kétszer, a saját költségén vett festékekkel kell befestenie. Naponta a legjobb esetben is 10—11 korlátot lehet megfesteni. Ebből levonva a kilónként 1 K 72 filléres olaj és a festék árát, bizony a mai viszonyok között, alig marad munkabérre valami, sőt a gyalulatlán, borzos korlátoknál még ráfizet. Ezeket az igazság érdekében szükségesnek tartottuk megjegyezni, hogy így mind a két oldalról tisztáztassék az ügy, mely különben ha nyilvános árlejtés útján történik az egyezés, hírlapi pertraktálás tárgyát sem képezhetne volna.

— **Ha a székely részeg,** könnyen az árokba dülhet lovastól-szekerestől együtt. Ez régi axioma és mégis minduntalan felújítják hol itt, hol amott a magukról megfélemedező atyafiak. Mult szombaton este 10 óra felé kocogott haza, Homoródalmás irányában *Sebestyén* Mihály, az ifjabb. Addig matatott ide s tova, míg társai elhajtottak és elmaradt szekérével a többtől, kik lehettek vagy ötven. Felsőboldogfalvát szerencsésen keresztül utazta, de már az árvátfalvi megáradt patakna egészen elvette az esztét a Székelyudvarhelyt beszedegetett szesz. Lovai beviték a patakba, mely szekereestől együtt elsodorta. *Sebestyén* erre kezdett kijózanodni és valahogyan kimászott a partra, hol fogvacogva segítségért kiabált. Abásfalváról *Fernengel* Gyula kereskedő és *Gál* József kőfaragó éppen akkor érkeztek hazafelé. Meghatotta őket a keserves jajgatás és azonnal segítségére siettek a félig megfagyott, magával is tehetetlen székelynek. Egyik még életben levő lovát a szekérével együtt kihálászta a veszedelmes áradatból, *Sebestyént* pedig pokrócba pólálva, lovastól, szekereestől beszállították Felsőboldogfalvára: *Biró* Sándor községi főbíróhoz, kinek a még meglevő 17 K és néhány fillérekkel számbaadták. „A drága 32 éves ló“ azonban odaveszett. Hiába siratta *Sebestyén* Mihály. Ezt megmenteni immáron nem lehetett... Különben elismerés illeti az életmentő székelyudvarhelyi polgárokat, másfelől pedig *Sebestyénnek* tanulságul szolgálhat, hogy: józanon járj s nem ér kár...

— **A tanítóság egyéves önkéntessége.** Tudvalevően a tanítók az új véderőtörvény értelmében a magyar királyi honvédségnél teljesítenek egyéves önkéntesi szolgálatot. Értésülésünk szerint a vallás- és közoktatásügyi miniszter a tanítók eme kötelezettségét könnyítendő, gondoskodni kíván afelől, hogy az állásban levő tanítók, tehát úgy az államiak, mint a községiek és felekezetiek tényleges katonai szolgálatra való bevonulásuk esetén annak időtartamára összes illetményeik élvezetében meghagyassanak és a katonai szolgálatban töltött idő azok fokozatos előlépésénél beszámíttassék, viszont ezzel szemben a szorgalmi időre járó helyettesítés költségeinek viselésére köteleztessenek.

A tej

Budapest, 1912. okt. hó.

A tejet nem hiába tartják a legőkeletesebb táplálékok egyikének, de valóban igen nagy szerepe is van különösen a néptáplálkozás terén. Tudós orvosok azt is megállapították, hogy a városi lakosság nagyobb hajlandóságának legfőbb oka az, hogy nem igen jut hozzá egészséges, hamisítatlan tejhez.

Ennek dacára azt látjuk, hogy különösen nálunk Magyarországon csak a legritkább esetekben jut eszébe a városoknak olyan intézményeket alkotni, amelyek eleve kizárnák azt, hogy a forgalomba hamisított tej jusson.

Egyetlen városa van Magyarországnak, amelyben az elárúsításra kerülő tejet nem ugyan minden nap, de időközönként meg-

vizsgálják, ez a város: Budapest. Épen Budapesten alkothatjuk meg az áru a tiszta képét annak, hogy mennyi hamisított tej kerül forgalomba. Nincs nap ugyanis, hogy a fővárosi lapok hirdetési rovataiban legalább 1—2 tejhamisítási ítéletet ne olvassunk.

Ha már az időnkénti vizsgálat is ennyi tejhamisításról rántja le a leplet, okvetlenül bele kell nyugodnunk abba, hogy a fővárosba másféle tej, mint hamisított, legfeljebb a grófok és milliomosok asztalára kerül, akiknek megadatott a sorsnak az a kedvezése, hogy saját tehenészetük tejét fogyasszák.

Budapesten kívül azonban nincs egyetlen város sem, ahol a tejvizsgálat rendszerezve volna; annál kevésbé Székelyudvarhelyt. Nincs azért sem, mert hiszen vajjon melyik magyar városnak van még Budapesten kívül vegyvizsgáló intézete, amely nem csak öletszerűen foglalkozzék élelmiszerek vizsgálatával? Azonban ha valakinek a jóvoltából hamarosan minden város hozzá is jutna ilyen intézményhez, vajjon segítve lenne-e a bajon? Aligha. Hiszen Budapesten is kiviétel az, hogy valamennyi a városba bejövő tejárut ellenőrizzen a hatóság. Száz és száz számba jönnek be a milimárik s ha a vámnál, vagy a főváros határában meg is vizsgálják az általuk hozott egy pár liter tejet, a legközelebbi vízvezeték csap már is kész hamisító műhelynek kínálkozik mindenki részére, különösen a hajnali órákban, amikor a városi lakosság még alszik rendőreivel, vegyészével egyetemben.

Igy van ez minden városban. Tehát az ellenőrzés szigorítása vajmi keveset használna, de a tökéletes ellenőrzés kiviétel is. Minálunk is tehát ahhoz a segítséghez kell folyamodni, amit a külföld követ, központivá kell tenni a tejelárusítást.

Külföld nagyobb városaiban mindenütt megtaláljuk a központi nagy tejtelepet. Nagyon mindegy akár társadalmi uton, akár hatóságilag hozzák ezt össze, a fő dolog az, hogy a hamisításra könnyen hajlandó kistermelő ne jussou közvetlen érintkezésbe a tejfogyasztóval, ugyisintén a hamisításra még több hajlandóságot mutató kiskereskedő csakis zárt palackokban és más egyéb edényekben hozhassa forgalomba a tejet.

A központi és vele kapcsolatban álló kisebb tejszarnokokat jóval könnyebb ellenőrizni, mint a házaló tejárut. És viszont ha sikerül minden nagyobb városban egy ilyen központi szervezetet létrehozni, könnyű megalkotni azokat a falusi szervezeteket, tejszövetkezeteket, vagy tejszarnokokat, amelyek a városi központokkal összeköttetésbe léphetnek s részükre biztosítani tudják azt a tejmenyiséget, amire egy-egy városnak szüksége van.

Tejbőségtől tartani soh' sem lehet. Ha sok a tej, feldolgozzák vajjá, annyi vajat pedig sem ez időszert, sem pedig a jövőben nem tudunk termelni, hogy azt jó áron még a tejtermelés szempontjából is igen jó áron ne tudnánk értékesíteni.

A legérdekesebb a dologban mégis az, ilyesmivel éppen azok foglalkoznak a legkevésbé, akiknek tulajdonképpen foglalkozniuk kell. Még eddig csak nagyon kevés városról hallottuk azt, hogy a tejkereskedelmet a fontosabb említett módok valamelyikén szabályozni akarnák. Az ilyesmivel is a tisztább gondolkodású gazdaközönségnek kell foglalkoznia, ő neki kell a városi fogyasztó közönség segítségére sietnie, amint ezt pl. az a körülmény is bizonyítja, hogy az országos szövetkezeti kongresszus napirendjére szintén felvették a tejszövetkezetek ügyét s a szövetkezetekbe tömörült gazdak akarnak — ha másképp nem, a saját erejükből — a városok mostani nyomoruságos tejellátási viszonyain segíteni. Reméljük, hogy a városok legalább annyira-amennyire segítséget nyújtanak a kivitelhez.

Ne feledje el, hogy

hirdetéseink gondos átolvasása önnek valószínűleg *hasznára lesz*. Aki nálunk hirdet, annak sikere van. A hirdetés szövegezésében szívesen segítünk. Hirdetőinknél történő be-
vásárlásainál és megrendeléseinknél a „SZÉKELY-UDVARHELY” c. ujságot felemlítés szíveskedjék.

Kiadó lakás.

A villamos üzemvezetőség Eötvös-utca 10. számú épületében 2 udvari szoba, konyha, kamra, pince, padlás villamos világítással felszerelve, azonnal kiadó. Értekezhetni az Üzemvezetőségnél.

FOGORVOS

Perl József
Amerikán
Dentist a napokban Székelyudvarhelyre érkezik.

Eladó vérebek.

Két darab 8 hónapos him és nőstény véreb, mely, Frigyes főherceg vérebével volt párosítva, mind a kettő garantált tiszta faj, semmi szépség hibájuk nincs — 300 és 200 koronaért eladó. Cím: özv. **Kerbolt Ferencné VINKOVCE** (szerénvárm.) Florián u. 6. sz.

NIGRIN

a legjobb cipőkrém az egész világon

Az eddigi világhírű wiksnek vitriol nélküli gyártása is.

St. Fernolendt Wien III. cs. és kir. udvari szállító.

80 éves gyári fennállás

Eladó vagy kiadó

belsőség. Székelyudvarhelyt Solymossy-utca 27. sz. a. 212 négyszögöl területű belsőség, melyen most épült 2 szoba, konyha, 2 kamra, üveges veranda, sütőház, fatartó, sertésöl és igen szép kert van, örök áron eladó vagy többévre azonnal bérbe vehető **Lukács Ferenc** tulajdonostól ugyanott.

BORI

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi borlagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható

Bélyegzők és pecsétnyomok mindenféle kivitelben gyári áron pontosan, hibátlan szövegezéssel kaphatók „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalában (Betegh Pál könyv- és papír kereskedésében) Székelyudvarhelyt. Vidéki megrendeléseket az ország bármely részébe gyorsan teljesít.

Eladó olcsón egy szép és jó Daniel-féle cserépkálya. Hol? Megmondja a lap kiadóhivatala.

Uj kárpitos Uj műhely

Van szerencsém a nagyérdemű közönség tudomására hozni, hogy Székelyudvarhelyt, Kossuth-u. 11. sz. alatt

kárpitos műhelyt nyitottam.

Elvállalok minden e szakmába vágó munkát, úgymint: modern angol bőrbutorok, ottománok, garnitúrák készítését, ócska divánok és garnitúrák újonnan átalakítását, madracok fel-
frissítését, függönyök feltevést, roletták és zsáluk igazítását, butor-csomagolást.

Kívánatra házhoz is megyek. Vidékre is kimegyek.

Jó tartós és olcsó munkáért felelek

A nagyérdemű közönség becsés partfogását kérve, maradok tisztelettel

Macsek Béla
kárpitos és díszítő.

536—1912

ig. sz.

Árlejtési hirdetmény.

A székelykeresztúri áll. tanítóképző internátusa és konviktusa részére körülbelül 100 személyre szükséges husneműek, hentes áruk, zsir, liszt, tej, cukor, kávé, fűszerneműek, tojás és egyéb cikkek továbbá fűtési (fa, kőszén, koks, és világítási (Heuffel-féle csepfolyós gáz) anyagok szállítására 1913. jan. 1-től dec 31-ig terjedő időre f. évi október hó 22. (déli 12 óra) határidővel nyilvános pályázatot hirdetek. A részletes feltételek az igazgató irodában mindennap 2—3-ig megtekinthetők.

Az 1 K bélyeggel ellátott és az intézet igazgatóságához benyújtott zárt ajánlatok alapján a verseny tárgyalás okt. 22. d. u. 4 órákor lesz az igazgatói irodában. A bántpénz liszténél 200 K, cukor, kávé és fűszerneműeknél 100 K, fűtési anyagoknál 200 K, világítási anyagoknál 300 K, tejnél 100 K, husneműeknél 600 K, zsir és hentesárknál 100 K, tojásnál 20 K, mely készpénzben vagy óvadékképes értékpapirban az ajánlattal egyidejűleg teendő le. A leteendő biztosíték a bántpénz kétszerese.

Az ajánlat tehető az egészre, de tehető egyes szükségleti cikkeknek külön-külön is.

Székelykeresztúr, 1912. október hó 1-én. **Ujvári Mihály** igazgató.

Asszonyok

legnépszerűbb közlönye a 19 év óta megjelenő „Háztartás” mely kiválóan szerkesztett folyóirat (szerkeszti Kürthy Emilné.) felölel mindent, ami a magyar háziasszonyt érdekli. A sült-főzést, olcsó és praktikus ruházatkodást, tanácsokat, felvilágosítást stb. asszonyok

leányok

játszva sajátíthatják el a „Háztartásból”. Ha most felévi előfizetés gyanánt hat koronát beküld, akkor ingyen és bérmentve megkapja a Háztartás Könyvtára most megjelent 20 kötetét, mely pompás könyvek

kedvenc

tanítómesterei minden modern és művelt magyar háziasszonynak. Ingyenes mutatónyomozást szívesen küld a „Háztartás” kiadóhivatala, Budapest, VI., Eötvös-utca 36. Fizessezen minél előbb elő és állandó

szórakozása

lesz, mert a „Háztartás” szórakoztatva tanít és két évtized óta sok derék magyar gazdasszonyt nevelt.

SZÉKELY-UDVARHELY

tiszta 48-as függetlenségi lap, Udvarhely megye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenkint 2-szer. Előfizetési ára felévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emke Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len

legjobb magyar gyártmányú díszleveledpapirok. Ezekon kívül közönséges és finom, színes és virágos levedpapirok és borítékok, levél-kártyák, zászlók. **Képes levelezőlapok** 20-féle helybéli felvétel, Nagy választék tájképes virágos, genre művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből.

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Mindenféle színű, nagyságu, súlyu és minőségű irodai és író-

PAPIROSOK

vonalzott és sima levedpapirok, vonalzott és rovatos papirok, rajzpapirok, írógéppapirok, csomagoló és selyempapirok, másoló-papirok, itató-papirok, szűrő-papirok, torta- és befőző-papirok, könyvkötő-papirok és papírkülönlegességek. Kártyapapirok.

Lemez-papirok minden sulyban. hangjegypapirok. Sorvezetők.

Írók, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, diszminák, szírpírasi és rondírási minták. Olcsó legyező-falrajzok, klotetpapirok, szivarkahüvely, szivarka s névjegytárcák. Dohány-ésszivartárcák bőrből és fémhől. Bortárcák, pénzes-országok. okmány és írománytáskák.

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acélíró-tollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszárazak, disztollszárazak. Ironok, fekete, színes és másoló-ironok (crayonok), zsebironok, esavironbetétek, ironvédők, ironhegyezők. Kréták, iskolai, kávéházi és fájelző kréták, színes kréták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy- és ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, folttisztó, titbronz.

HEGEDÜ, hegedüvonó, hurok, hegedü-iskola, hegedü-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek. Hangoló-sípek és osztrák. Monogramok fehérnemű és levedpapiírlásra. Kézi nyomda. Különféle bélyegzők, pecsétnyomok, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyák. Ajtóablak és névfeliratok öntött fémhől, erdészkalapácsok gyári áron.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjúsági iratok és képeskönyvek folyton vannak készletben. Teljes „Magyar Könyvtár”. A székelyudvarhelyi középiskolákban és a városi és megyei elemi népiskolákban használatban levő összes tankönyvek rak-tára. Szótárak, térképek, nap-tárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beíró könyvek főkönyvek, pénztárkönyvek, nap-lók, jegyzőkönyvek, másoló-könyvek, bevásárló könyvek zsebkönyvek (notesek), pénztár-tömbök (Block), bárca és szel-vénykönyvek.

Körzők,

vonalzók, háromszögek, szögme-rő, rajzdeszkák, tolltokok, itató-deszkák, olaj-szefesték minden színben. Ecetek, Irodai és zseb-tintatartók, disztintatartók, toll-állványok, szivacs-césze, író-mappák. Legjobb dörzsmézgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szőnyegszögek, képesok stb.